

Blik op Boijl

De tramlijn Steenwijk – Boijl – Oosterwolde v.v.

Ruim 100 jaar geleden werd op 27 februari 1913 een groot werk aanbesteed voor de aanleg van de tramlijn van Steenwijk naar Oosterwolde voor f. 243.995.-- Al in 1910 werden plannen gemaakt om de tramlijn in ons deel aan te leggen achter de bomen tussen Noordwolde en Boijl.

De tram vervoerde zowel goederen als personen en de openingsrit was op 16 mei 1914. Het traject was ruim 30 km De reisweg voor boodschappen of familiebezoek werd zó een stuk gemakkelijker.

Die eerste rit was een feestelijke gebeurtenis. De schoolkinderen van Boijl zongen een speciaal gemaakt lied ter ere van de tram, die vier keer per dag door Boijl reed. Om de wagons te trekken werden 2 diesel locks overgenomen van het Brits Ministerie van oorlog.

Bij de Coöp. Aankoopvereniging in Boijl was een aftakking met twee wissels voor het laden en lossen van graan, kolen en kunstmest. De rails kruisten twee keer de weg en menig fietser kwam er pijnlijk op ten val met de voorband **-in-** de rails.

Achter de laatste wagon zat vaak een rangeerloek 'de sik' genaamd.

Die wagons werden lang met de hand gelost. Het graan werd gemalen tot veevoer, de kolen werden eerst buiten opgeslagen in grote vakken en later 'verzakt'

Bij café Otter (nu Boijlerweg 74 en 76) was een halteplaats voor personen. Daar kon op een verhoging (de bulte) ook vee in- en uit geladen worden.

Schuin tegenover de Rijsberkamperweg (nr. 116) was nóg een wissel met een houtopslag wat bestemd was voor de mijnbouw.

Voor boeren, die hun inrit dicht bij de rails hadden liggen, was het zaak de retour- melkbussen tijdig op te halen want de bussen iets té dicht bij de rails en de treeplank van de tram kon ze dan soms nét even aantikken!

Na 1947 werden op de lijn alleen nog goederen vervoerd. Het personenvervoer ging daarna per autobus van de N.T.M. De laatste goederentram reed op 29 september 1962, waarna vrachtau-to's het overnamen. De lijn werd opgeheven, de rails en de bielzen geruimd.

In de 70 er jaren werd op de vrijgekomen spoorbaan het huidige fietspad aangelegd.

1914 openingsrit Steenwijk - Oosterwolde

Van onze 'buurt archiefgroep' Oosterwolde ontvingen wij van Geert van der Meulen een aantal krantenartikelen over deze openingsrit.

De toenmalige burgemeester van Steenwijk mr. M Wijt wzn liet weten aan dhr. J E Amershof te Utrecht 'dat er belangstelling bestond voor een feesttrein'. Deze correspondentie had tot gevolg: *'dat door de welwillendheid van de Nederlandse Tramweg Maatschappij een feesttram ter zijner beschikking werd gesteld'* Wél *'met den uitdrukkelijken wensch'* dat het een huishoudelijk karakter moest hebben. Autoriteiten van buiten de streek waar de tramlijn door liep, werden **niet** uitgenodigd.

Directeur Generaal der Centrale Spoorweg Maatschappij Jhr. van Kretschmar van Veen was bij de openingsrit aanwezig. Andere genodigden waren vertegenwoordigers van de dorpen langs de lijn. Boijl werd vertegenwoordigd door het schoolhoofd dhr. Mulders. Het gezelschap werd ontvangen in Steenwijk in hotel 'de Kroon' met koffie of bouillon.

De pers reisde natuurlijk ook mee en die schreef: *'Onderweg hadden we gelegenheid de grote ingenomenheid met de nieuwe lijn te kunnen opmerken. Bijzondere aandacht trokken de aardig versierde tolhuizen'* Langs de hele lijn hadden ook veel huizen de vlag uitgestoken.

In Frederiksoord werd de eerste stop gemaakt. Er waren toespraken van de Burgemeester van Vledder dhr.

A Wijnoldy en van dhr. van Leuzen directeur der *Mij* veranda

v Weldadigheid en er werd 'erewijn' aangeboden.

In Noordwolde bracht de zangvereniging o.l.v. dhr. Molewijk een hulde aan de tram.

In Boijl werd gestopt bij de school, waar de kinderen al stonden te wachten. o.l.v. juffrouw de Jong zongen ze versjes. *'één der versjes door de kleinen zoo met lust gezongen luidde:'*

± 1950 tramhalte Boijl centrum met de

*'En nu de tram ook Boijl passeert
Hoop ik nog vele keren
Een reisje mee te mogen doen
Want 'k wil nog graag wat leeren
En ieder weet: gelegenheid
Maakt meestal ook genegenheid'*

Op welke melodie dit werd gezongen, staat niet vermeld.

In Makkinga werd weer gestopt met nogmaals 'erewijn' en toespraken.

17 en 18 mei 1914 waren in Oosterwolde, Steenwijk en Noordwolde (o.a. een optocht) diverse activiteiten ter ere van de tram.

Bewoners uit onze streek maakten zo'n 33 jaar gebruik van deze personentram. In 1914 was je van Boijl naar Steenwijk toch een uur onderweg.

Toen in 1962 de goederenlijn opgeheven werd, waren er ludieke acties. Leerlingen van de Tuinbouwschool in Frederiksoord droegen de tram 'ten grave' en hingen 2 kransen voor aan de bumpers.

AANKONDIGING

ingevolge artikel 60, sub 1, van het
Tramwegreglement 1902.

Op 18 Mei 1914 vangt aan de dienst op de lijn
OOSTERWOLDE—STEENWIJK van de Neder-
landsche Tramweg-Maatschappij, gevestigd te Utrecht.

DIENSTREGELING.

Oosterwolde. . . V.	5.30	7.47	10.27	1.53	5.59
Hoek Makkinga. . . "	5.42	7.59	10.39	2.05	6.11
Makkinga. . . "	5.47	8.04	10.44	2.10	6.16
Tronde . . . "	5.55	8.12	10.52	2.18	6.24
Elsloc(Eikenlaan) . . . "	6.02	8.19	10.59	2.25	6.31
Poyl . . . "	6.16	8.33	11.13	2.39	6.45
Noordwolde. . . "	6.30	8.47	11.27	2.53	6.59
Wilhelminasoord . . . "	6.41	8.58	11.38	3.04	7.10
Frederiksoord . . . "	6.51	9.08	11.48	3.14	7.20
Eesveen . . . "	7.03	9.20	12.00	3.26	7.32
Steenwijk. . . A.	7.17	9.34	12.14	3.40	7.46
Steenwijk . . . V.	8.00	10.06	2.06	5.10	9.40
Eesveen . . . "	8.14	10.20	2.20	5.24	9.54
Frederiksoord . . . "	8.26	10.32	2.32	5.36	10.06
Wilhelminasoord . . . "	8.36	10.42	2.42	5.46	10.16
Noordwolde . . . "	8.47	10.53	2.53	5.57	10.27
Boyl . . . "	9.01	11.07	3.07	6.11	10.41
Elsloc(Eikenlaan) . . . "	9.15	11.21	3.21	6.25	10.55
Tronde . . . "	9.22	11.28	3.28	6.32	11.02
Makkinga. . . "	9.30	11.36	3.36	6.40	11.10
Hoek Makkinga . . . "	9.35	11.41	3.41	6.45	11.15
Oosterwolde. . . A.	9.47	11.53	3.53	6.57	11.27

UTRECHT, den 9 Mei 1914.

De Directie,
J. A. VAN KRETSCHMAR VAN VEEN.
J. E. AMESHOFF.

NEDERLANDSCHE
TRAMWEG MAATSCHAPPIJ.
No. 51/671.

HEERENVEEN, den 12 Mei 1914.

STOPPLAATSEN.

Op de lijn Steenwijk—Oosterwolde zal — behalve aan de
stations en agentschappen — uitsluitend ter hoogte van
onderstaande punten worden stil gehouden voor het opnemen en
uitlaten van reizigers, reisgoed en bestelgoederen, wanneer
daartoe tijdig de wensch wordt te kennen gegeven:

Te Steenwijk	Vóór de kruising S.S.
Onder "	Kadijk (Koffiehuis D. Spin)
" "	Weg naar de Bult
Te Eesveen	Wissel
" "	Halte Driesprong
" Nijensleek	Tol No. 2
" "	Hoeve Syb. Oostindiën
" "	Halte Mos
" Frederiksoord	Prins Hendriklaan
" "	Beaufortlaan
" Wilhelmina's oord	Mandenmakerij
" "	Friesche Brug
Onder Noordwolde	Koffiehuis „H. Kuiper“
Te	Hoek
Onder "	Weg naar Oldeberkoop
" "	Koffiehuis J. v.d. Heide
Onder Boyl	Hoeve Anne de Vries
" "	Koffiehuis Wed. R. Posthumus
" "	Weg naar Boekelte
" Elsloo	Weg naar Zorgvlied en Wateren
Te	Halte (Eikenlaan)
Onder "	Wissel Noord-Elsloo
Te Tronde	Halte A. Russcher
Onder Makkinga	Weg naar Veneburen
" "	Hoek Makkinga
" Oosterwolde	Drie tolhekken

De punten, ter hoogte waarvan uitsluitend mag worden
stilgehouden, worden aangegeven door bordjes met het
opschrift „TRAMHALTE“, bevestigd aan telefoonpalen, boomen,
gebouwen enz.

De Chef van Exploitatie,
F. H. W. DU BUY.

De allerlaatste tram werd getrokken door loc
453. Het trampersoneel 'leende' het NS sym-
bool van die tijd (een gevleugeld wiel) en sierde hiermee de tram op, maar nu met de gebroken
vleugel met de tekst:

'na 48 jaar rail vervoer —weg- ..... vervoer'.

In 1947 toen de lijnbus de personentram verving werd al geopperd om naam N.T.M. te verande-
ren in N.B.M. met de B van Bus.

'onze' lijn was in 1962 de laatste goederen lijn
van de N.T.M.

dorpsgenoten: 'over - in - en - onder de tram'

De tram die 1914 – 1962 dagelijks meerdere keren ons dorp passeerde hoorde bij het dagelijks leven, net als het rangeren bij de wissels. Hij reed in het dorp niet echt hard maar denderde wél door en als je zelf van west naar oost fietste, was hij best wel dichtbij!

De rails die bij de meelfabriek twee keer schuin de weg kruisten, waren voor fietsers ronduit gevaarlijk. Ze lagen zo ongeveer vlak met het wegdek en wanneer je er gewoon rechtuit over fietste, zeker bij nat weer, ging je op de gladde rails geheid onderuit. Menig fietser hield hier een litteken aan over. Als kinderen kregen we steevast de boodschap mee: –de rails schuin overste-
ken- !

Jan Mulder: Wanneer je met paard en wagen onderweg was langs de Boijlerweg 'seinde' de tram altijd even. Als de machinist in de verte een paard en wagen aan zag komen, trok hij kort aan de fluit een -let op-! Dan had je nog even tijd een wat veilige plek te zoeken en kon je de paarden evt. los koppelen van de wagen. De tramlijn liep op sommige plekken gevaarlijk dicht langs de straatweg en paarden hadden een bloedhekel aan de tram!

Ook tijdens het paarden beslaan bij de smid voor en naast de smederij was het oppassen als de tram voorbij kwam want dan waren ze heel onrustig.

Pier de Jong: Ging zo rond 1954 op weg met paard en wagen om kalk te gaan strooien op een stuk land van hun aan de Doldersumsestraat. Eigenlijk hielden ze altijd rekening met de rij tijden van de tram maar om de een of andere reden liep dat die keer anders. Zo op de grens van Oosterstreek en Boijl ging het mis.

Een harde Noordoosten wind en opeens was de tram al achter en naast hem. De paarden schrokken hevig. En wat eigenlijk nooit gebeurde, hij was die dag vergeten de extra lijn aan te brengen die de beide paarden bij elkaar hield. Ze sprongen weg, struikelden en beide paarden ondersteboven op de rug voor de wagen!

Pier had een mes op zak en sneed als de bliksem langs de maaiende paardenhoeven de touwen van het tuig door. Het liep gelukkig allemaal goed af.

Hendrik en Sijgje Oosterkamp reden rond 1950 regelmatig op hun motor. Op een avond kwamen ze laat thuis in een flinke regenbui. Rails glad, het achterwiel gleed weg en ze maakten een flinke schuiver die onzacht (met gehavende kleding) eindigde in de meidoornheg van Jan Russen.

Anne de Vries verspeelde een dikke ijSCO door de tram. Hij was bij zijn grootouders (Schipper) op bezoek en mocht bij café van Riesen een ijSCO halen. Anne helemaal in de ban van zijn lekkerrij vertrok weer op zijn fiets maar reed nét iets te dicht langs de op dat moment passerende tram. De treeplank raakte hem en hij sloeg tegen de straat. Zijn ijSCO ook.....

Het kon ook véél slechter aflopen! In de dertiger jaren ging Koop Mulder lopend vanuit het dorp naar zijn huis even voorbij halte Rijsberkamp. Misschien in gedachten en hij was zich niet bewust van de hem achterop komende tram. Hij stak vlak vóór de tram de rails over naar zijn huis. De botsing werd hem fataal en hij overleed aan zijn verwondingen.

Bert Diever:

(Van origine net Als Pier een 'Streeker' maar sinds jaar en dag ook Boijliger), vroeg zich als 11 jarige met zijn vriendjes al lang af: 'waar die tram nou toch wel heen ging'..... Op een woensdagmiddag 1957 – 1958, een uur of 3 zagen 6 jongens de tram rijden (die al op de terug weg was) en begonnen hem te volgen richting Noordwolde. Tussen de huizen hielden ze het gemakkelijk bij maar op de rechte eind niet! In Frederiksoord moesten wagons aan- en afgekoppeld en ze haalden hem weer in. De machinist had er ook wel plezier in! Door Nijensleek en Eesveen konden ze het ook nog wel bijhouden maar op het rechte eind naar Steenwijk, de tram weer op

volle snelheid, verdween in de verte.

Bij het 'betondorp' voor Steenwijk (nu snelweg) hielden ze beraad. 'Gaan we verder of niet' Een bewoner van het kamp kwam naar de jongens toe en gaf zó uit het niets, één van hen een flinke draai om de oren..... Ja.... wat toen...., toch maar weer verder. Ze volgen de rails tot ze bij het station in Steenwijk kwamen en daar zagen ze de locomotief staan bij - het eindpunt- Ouders flink ongerust want ze moesten ook nog weer terug fietsen en het werd later en later..... Al met al een tocht van zo'n 35 km.

Yntze Punter: Bezocht net als alle kinderen van het dorp de lagere school in Boijl. Hij zat 7 of 8 jaar oud in de klas bij juffrouw Nijholt toen op een dag de tram stil hield nèt voor de school. Het was 1943 - 1944, oorlogstijd en de tram zat helemaal vol met Duitse militairen. Hij bleef er nog al even voor de school staan en het onderwijzend personeel nam geen enkel risico. Ze verwijderden vlug alle kinderteekeningen die voor het raam hingen. (Kinderen hadden waarschijnlijk in hun onschuld dingen uitgebeeld die beter niet uitgedragen konden worden.....)

Immie Slot: (toen nog Jager) Ging in de winter 1942/1943 samen met een paar meisjes uit Elsloo dagelijks naar de Huishoudschool in Noordwolde. Het was bar koud en slecht weer en haar moeder stelde voor om voor een keertje met de tram te gaan. De halte Rijsberkamperweg hadden ze bijna naast de deur.

Op de terugweg zat overbuurvrouw Hiltje van Lammert Slager ook in de tram. Toen ze de halte naderden ging buurvrouw vast staan en tegen Immie: 'Kom we moeten er uit'. Maar de tram stond nog niet stil, het was koud en Immie bleef nog even zitten. Buurvrouw was druk, ging vast naar het tussen balkon en stapte uit de tram, die nog steeds niet helemaal stil stond! Zette haar voet op de rails, waar vervolgens de tram overheen reed! Een gil en een platte schoen van Hiltje..... Ze werd naar haar huis gebracht en een dokter er bij gehaald. De tenen zagen er niet goed uit, dus naar het ziekenhuis in Heerenveen.

Hiltje haar tenen waren kennelijk nog verdoofd en die zei: 'Ja, maar ik wil eerst nog wat eten'. Na een paar boterhammen, toch maar naar Heerenveen waar haar kapotte tenen wél geamputeerd moesten worden!

namens Archiefgroep Boijl
Jellie Menger. ....